תנ״ך · אחרונים · מצודת ציון · כתובים

מצודת ציון על שיר השירים

רבי דוד אלטשולר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מצודת ציון על שיר השירים

רבי דוד אלטשולר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מצודת-ציון-על-שיר-השירים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
פסוק ב 5
פסוק ג 5
פסוק ד 5
פסוק ה 5
פסוק ו 5
פסוק ז 5
פסוק ח 5
פסוק ט 6
פסוק י 6
פסוק יא 6
פסוק יב 6
פסוק יג 6
פסוק יד 7
פסוק טו 7
פסוק טז 7
פסוק יז 7
פרק ב 7
פסוק א 7
פסוק ב 7
פסוק ג 7
פסוק ד 8
פסוק ה 8
פסוק ו 8
פסוק ז 8
פסוק ח 8
פסוק ט 8
פסוק י 8
פסוק יא 8
פסוק יב 9
פסוק יג 9
פסוק יד 9
פסוק טו 9
פסוק יז 9
פרק ג 10
פסוק ב 10
פסוק ד 10
פסוק ה 10
פסוק ו 10
פסוק ח 10
פסוק ט 10
פסוק י 10
פסוק יא 11
פרק ד 11
פסוק א 11
פסוק ב 11
פסוק ג 11
פסוק ד 11
פסוק ה 12
פסוק ו 12
פסוק ח 12
פסוק ט 12
פסוק י 12
פסוק יא 12
פסוק יב 12
פסוק יג 13
פסוק יד 13
פסוק טו 13
פסוק טז 13
פרק ה 13
פסוק א 13
פסוק ב 13

פסוק ג 13
פסוק ד 14
פסוק ה 14
פסוק ו 14
פסוק ז 14
פסוק י 14
פסוק יא 14
פסוק יב 14
פסוק יג 15
פסוק יד 15
פסוק טו 15
פסוק טז 15
פרק ו 15
פסוק א 15
פסוק ב 15
פסוק ד 16
פסוק ה 16
פסוק ו 16
פסוק ז 16
פסוק ח 16
פסוק ט 16
פסוק י 16
פסוק יא 16
פסוק יב 17
פרק ז 17
פסוק א 17
פסוק ב 17
פסוק ג 17
פסוק ד 17
פסוק ה 18
פסוק ו 18
פסוק ז 18
פסוק ח 18
פסוק ט 18
פסוק י 18
פסוק יא 18
פסוק יב 19
פסוק יג 19
פסוק יד 19
פרק ח 19
פסוק א 19
פסוק ב 19
פסוק ג 19
פסוק ד 20
פסוק ה 20
פסוק ו 20
פסוק ז 20
פסוק ח 20
פסוק ט 20
פסוק י 21
פסוק יא 21
פסוק יב 21
פסוק יג 21
פסוק יד 21

פרק א

פסוק ב
דודיך. ענין אהבה וחיבה כמו נרוה דודים (משלי ז יח):

פסוק ג
לריח. בעבור ריח כמו פתח פיך לאילם (שם לא ח):
תורק. ענין הזלה ושפיכה וכן על הארץ יריקו (קהלת יא ג):
עלמות. נערות כמו והיה העלמה (בראשית כד מג):

פסוק ד
נרוצה. ענין מהירות ההליכה, ובא בלשון רבים ליחיד לתפארת וכן ונתנה לך גם את זאת (שם כט כז):
הביאני. עבר במקום עתיד וכמוהו רבים במקרא:
מישרים. מלשון ישר וראוי:

פסוק ה
ונאוה. מלשון נאה ויופי כמו נאוה כירושלים (לקמן ו ד):
כיריעת. ענין וילון:

פסוק ו
תראני. ענינו הסתכלות דרך בזיון וכן לראוה בך (יחוקאל כח וז):
שחרחורת. מלשון שחרות בהכפל העי"ן והלמ"ד ויורה על רוב השחרות וכן ירקרק או אדמדם (ויקרא יג מט):
ששזפתני. ענין ראיה והבטה כמו שזפתו עין (איוב כח ז):
נחרו. מלשון חרון אף וחמה:
נוטרה. ענין שמירה כמו הינטור לעולם (ירמיה ג ה):

פסוק ז
איכה. הוא כמו אנה וכן איכה הוא (מ"ב ו יב):
תרביץ. ענין השכיבה לנוח:
בצהרים. מלשון צוהר ואורה והוא חצי היום:
שלמה. אשר למה, השי"ן הוא במקום אשר:
כעטיה. ענין הפרחה ושטיפה כמו ותעט אל השלל (ש"א טו יט):

פסוק ח
בעקבי. רוצה לומר במדרך עקבות רגל וכן ועקבותיך לא נודעו (תהלים עז כא):

ורעי. מלשון מרעה:
גדיותיך. מלשון גדי עזים:
על. ממעל:
משכנות. מלשון משכן:

פסוק ט

לסוסתי. נקבת הסוס תקרא סוסיה, כאשר תקרא נקבת החמור חמורה, והיו"ד נוספת, ובעבור תוספת הי' נהפכה הה"א לת"ו להסמיכה אל היו"ד וכן מלאתי משפט (ישעיה א כא), שבעבור תוספת היו"ד נהפכה הה"א לת"ו. ואמר בלשון נקבה, לפי שדרך המלך והשרים היה לקשור במרכבתם סוסיות נקבות, כי בסוסים זכרים יקשה על הרכב לעצרם ללכת לאט לבל ירוצו:
פרעה. כל מלכי מצרים קרואים בשם פרעה:
דמיתיך. מלשון דמיון ומשל:
רעיתי. חברתי:

פסוק י

נאוו. מלשון נאה ויופי:
לחייך. הם הלסתות אצל העינים וכן בשבט יכו על הלחי (מיכה ד יד):
בתורים. הם הפנינים המסודרים בתואר נאה ותכונה יפה וקרוב לו כתור האדם המעלה (דהי"א וז יז), ורוצה לומר כתואר ותכונת האדם המעלה:
בחרוזים. הם אבנים טובות ומרגליות נקובות מחוברות בחוט, ובדברי רז"ל מחרוזות של דגים (ב"מ כא.):

פסוק יא

נעשה. פעמים דרך היחיד לדבר בלשון רבים לתפארת:

פסוק יב

עד. בעוד וכן עד היותי על אדמתי (יונה ד ב):
במסבו. דרכו היה להסב ולהשען על המטות בשעת האכילה:
נרדי. מין בושם:

פסוק יג

צרור. ענין קשור כמו צרור כספו (בראשית מב לה):
המור. מין בושם:
דודי. אהובי:

שדי. הם דדי האשה:
ילין. ענין התמדה כמו צדק ילין בה (ישעיה א כא):

פסוק יד
אשכול. כן יקרא הענף והגרגרים תלוים בו וכן אשכול ענבים (במדבר יג כג):
הכופר. מין בושם:
בכרמי. הוא מושאל לפרדסים בעלי אילנות וכן כרם זית (שופטים טו ה):
עין גדי. שם מקום בארץ ישראל:

פסוק טו
הנך. הנה את כמו הנך הרה (בראשית טז יא):

פסוק טז
נעים. אהוב וחביב כמו נטעי נעמנים (ישעיה יז י):
ערשנו. כן יקרא המטה כמו ערש יצועי (תהלים קלב ג):
רעננה. ענין לחות ורטיבות כמו דשנים ורעננים (שם לב):

פסוק יז
קורות. כן יקרא העץ העב וכן ונקחה משם איש קורה אחת (מ"ב ו ב):
רהיטנו. הם הבנינים שבעליית הבתים אשר בהם ילכו וירוצו מחדר לחדר וכן מלך אסור ברהטים (לקמן ז ו), כי התרגום של וירץ הוא ורהט ובלשון הזה יקרא גם שקתות המים. כמו שנאמר ותמלאנה את הרהטים (שמות ב טז), וזה על שם מרוצת המים שבהן:
ברותים. כמו ברושים בשי"ן והוא שם אילן סרק חשוב:

פרק ב

פסוק א
חבצלת. הוא הורד המריח:
השרון. הוא מקום שמן ודשן כמו והיה השרון כערבה (ישעיה לג י):
שושנת. שם צמח המריח ונקראת כן על כי היא לעולם בעלת ששה עלין:

פסוק ב
החוחים. מין קוצים כמו חוח עלה ביד שכור (משלי כו ט):

פסוק ג
לחכי. החיך הוא מה שממעל להלשון:

פסוק ד
הביאני. עבר במקום עתיד:
ודגלו. מלשון דגל שמרימין בצבא:

פסוק ה
באשישות. הם הלגינים ישימו בהם היין כמו אשישי ענבים (הושע ג ב):
רפדוני. ענין הצעת המטה כמו רפדתי יצועי (איוב יז יג):

פסוק ו
תחבקני. ענין סבוב הזרוע בגוף:

פסוק ז
השבעתי. מלשון שבועה:
בצבאות. נקבות הצבאים:
באילות. נקבות האילים:
תעירו תעוררו. מלשון התעוררות, וכפל המלה לחזק הענין:

פסוק ח
הנה זה. הלשון הזה יורה על מהירות הענין וכן והנה זה מלאך נוגע בו (מ"א יט ה):
מדלג. מקפץ שניהם ענין רקוד ומהירות ההליכה והכפל במלות שונות יורה על מרבית המהירות:

פסוק ט
דומה. מלשון דמיון:
לעופר. כן יקרא ילד האיל וכן יקרא ילד הצבי. כמו שנאמר כשני עפרים תאומי צביה (לקמן ד ה):
משגיח. ענין הבטה בהתבוננת רב:
מציץ. מלשון נצץ והוא גלוי הפרח רוצה לומר מגלה עצמו להיות נראה ונשקף:
החרכים. תרגום של חלון חרכא:

פסוק י
ענה. ענין הרמת קול כמו וענו הלוים כו' קול רם (דברים כז יד):

פסוק יא
הסתיו. זמן החורף כי וקיץ וחורף (בראשית ח כב), תרגם אונקלוס וקיטא וסתוא:
חלף. עבר כמו וחלף ביהודה (ישעיה ח ח):

פסוק יב

הנצנים. ענין פרח כמו עלתה נצה (בראשית מ י):

הזמיר. מלשון זמר ושיר:

התור. הוא שם עוף:

פסוק יג

חנטה. יציאת הפירות והראותן קודם גמר בישולן תקרא חנטה ובדברי רז"ל אילן שחנטו פירותיו (ר"ה טו.):

פגיה. הם התאנים שלא בשלו כל צרכן ובדברי רז"ל פגה שטמנה (שבת קכג.):

סמדר. הם הענבים הדקים הניכרים אחר שנפל הפרח וכן פתח הסמדר (לקמן ז יג):

לך. רוצה לומר להנאתך:

פסוק יד

בחגוי. ענין בקוע וחריץ כמו שוכני בחגוי סלע (עובדיה א ג):

המדרגה. ענין מעלות כמו ונפלו המדרגות (יחזקאל לח כ):

ערב. ענין מתיקות ונעימות כמו וערבה להי' מנחת (מלאכי ג ד):

נאוה. נאה ויפה:

פסוק טו

שועלים. שם חיה מה:

מחבלים. משחיתים כמו וחובל עול (ישעיה י כז):

פסוק יז

שיפוח. מלשון הפחה ונשיבה:

היום. וכן יקרא השמש כמ ולקוח היום (בראשית ג ח), וזהו לפי שבעוד השמש על הארץ הוא יום:

ונסו. מלשון ניסה ובריחה:

הצללים. מלשון צל:

סב. מלשון סביב:

דמה. מלשון דמיון:

לעופר. הוא ילד האיל:

בתר. ענין חלוקה והפלגה כמו ויבתר אותם בתוך (בראשית טו י):

פרק ג

פסוק ב
בשוקים וברחובות. כפל המלה בשמות נרדפים וכן אדמת עפר (דניאל יב ב):

פסוק ד
כמעט. באה הכ"ף לאמתת הדבר וכן מכרה כיום (בראשית כה לא):
ארפנו. מלשון רפיון:
הורתי. מלשון הריון ורוצה לומר אמי שהרתה אותי והוא כפל ענין במלות שונות:

פסוק ה
תעירו תעוררו. מלשון התעוררות:

פסוק ו
כתמרות. מלשון אילן תמר, ורוצה לומר עמוד עשן זקוף כאילן תמר וכן ותמרות עשן (יואל ג ג):
מקטרת. הבערת הבשמים להריח קרוי קטרת בלשון מקרא:
מור ולבונה. שמות מיני בושם:
אבקת. רוצה לומר בשמים השחוקים דק דק כאבק וכן יקרא עפר הדק. כמו יסכך אבקם (יחזקאל כו י):
רוכל. כן יקרא מוכר הבושם כמו הצורפים והרוכלים (נחמיה ג לב):

פסוק ח
מלמדי. ענין הרגל כמו וילמד לטרוף טרף (יחזקאל יט ו):
על ירכו. על צדו:

פסוק ט
אפריון. הוא המטה שנושאין בה הכלות ובדברי רז"ל הושיבה באפריון (סוטה יב.). וכן קראו רז"ל למטה פוריה, ואמרו על שם שפרין ורבין עליה (כתובות י:):
הלבנון. שם יער בארץ ישראל:

פסוק י
רפידתו. ענין הצעה כמו רפדוני בתפוחים (לעיל ב ה):
מרכבו. מלשון רכיבה:
ארגמן. שם צבע חשוב:
רצוף. ענין נחלת אש, ובידו רצפה (ישעיה ו ו) ודרך המקרא לכנות הפלגת האהבה באש הבוער ומתלהב. וכן רשפיה רשפי אש שלהבת יה (לקמן ח ו):

פסוק יא
בעטרה. בכתר:
חתונתו. מלשון חתן:

פרק ד

פסוק א
הנך. הנה את:
יונים. כיונים:
מבעד. בפנים כי בעד ענינו דבר המפסיק כמו הארץ בריחיה בעדי (יונה ב ז), ומבעד הוא הדבר שהוא מפנים לאותו בעד המפסיק:
לצמתך. הוא המסוה המכסה את הפנים כמו גלי צמתך (ישעיה מז ב), והוא יריעה דקה מאד ומריאת הפנים נראה דרך בה:
שגלשו. ענין מריטת השער כי גבח הוא (ויקרא יג מא), תרגום אונקלוס גליש הוא:

פסוק ב
הקצובות. ענין חיתוך וכריתה כמו מדה אחת וקצב אחד (מ"א ו כה):
מתאימות. מלשון תאומים:
ושכלה. רוצה לומר חסרון ופגם ואמר בלשון שכלה מלשון הנופל בבעלי חיים הנשכל מחיה רעה:

פסוק ג
כחוט השני. פתיל צבוע אדום כמו ושני תולעת (במדבר יט ו):
ומדברך. דבורך:
נאוה. נאה ויפה:
כפלח. ענין בקוע כמו כפלח תחתית (איוב מא טז):
רקתך. הוא גובה הפנים שאצל העין מזה ומזה ויקרא כן על מיעוט ורקות הבשר אשר בהם וכן ותתקע את היתד ברקתו (שופטים ד כא):

פסוק ד
לתלפיות. ענין הוראה ולמוד כמו מלפנו מבהמות ארץ (איוב לה יא), והתי"ו שבתלפיות הוא. כמו תי"ו שבתרמית ובתבנית:
שלטי. הוא המגן וכן את שלטי הזהב (דה"א יח ז):

פסוק ה
שדיך. הם דדי האשה:
עפרים. כן יקראו ילדי הצביה והאילה:

פסוק ו
שיפוח. מלשון הפחה ונשיבה:
היום. השמש:
ונסו. מלשון ניסה ובריחה:
הצללים. מלשון אצל:
המור, הלבונה. שמות מיני בושם:

פסוק ח
מלבנון. שם יער:
כלה. תקרא כן על כי אז היא כלולה כל מיני יופי ופאר:
תשורי. ענין צעדה והלוך כמו באשורו אחזה רגלי (איוב כג יא):
אמנה, שניר וחרמון. שמות הרים:
ממעונות. ענין מדור כמו ה' מעון אתה היית (תהלים צ א):

פסוק ט
לבבתני. מלשון לב:
ענק. כן יקרא עדי הצואר כמו וענקים לגרגרותיך (משלי א ט):

פסוק י
מה יפו. מלת מה יורה על הפלגת הדבר כמו מה רב טובך (תהלים לא כ):
דודיך. אהבתך וחבתך:

פסוק יא
נופת. ענין הזלה והתכה כמו ונופת צופים (שם יט יא), ותחסר מלת צופים והוא מובן מעצמו שרוצה לומר כהזלת חלות הדבש:
תטפנה. תרד טיפין:
שלמותיך. בגדיך:

פסוק יב
נעול. סגור וכן ונעל הדלת (ש"ב יג יח):
גל. מעין כמו גולות מים (יהושע טו יט):
חתום. ענין סגירה כמו כי חתום הוא (ישעיה כט יא):

פסוק יג
שלחיך. כן יקראו הסעיפים המתפשטים ויוצאים כמו שלחותיה נטשו (שם טז ח):
פרדס. כן יקרא גן מעצי מאכל, וכן גנות ופרדסים (קהלת ב ה):
מגדים. כן יקרא דבר משובח ומעולה כמו ומגדנות נתן לאחיה (בראשית כד נג):
כפרים נרדים. מיני בושם:

פסוק יד
נרד וכרכם וגו'. כולם שמות מיני בושם הם:
ראשי. ענין מיטב ומובחר כמו וראשית שמנים (עמוס ו ו):

פסוק טו
חיים. נובעים כמו על מים חיים (ויקרא יד ה):
ונוזלים. מלשון הזלה ונטיפה:

פסוק טז
עורי. מלשון התעוררות:
הפיחי. מלשון הפחה ונשיבה:

פרק ה

פסוק א
באתי. עבר במקום עתיד וכן אריתי אכלתי שתיתי:
אריתי. ענין לקיטה, כמו וארוה כל עוברי דרך (תהלים פ יג):
יערי. כן יקראו הקנים שגדל בהם הדבש וכן ביערת הדבש (ש"א יד כז):
ושכרו. ענין השתיה יותר מכדי המדה:
דודים. אהובים:

פסוק ב
ער. מלשון הערה והקצה:
דופק. ענין ההכאה בנחת על הדלת כמו מתדפקים על הדלת (שופטים יט כב):
תמתי. מלשון תמימות והוא הפוך המרמה:
קוצותי. הוא שער הראש התלוי למטה וכן קווצותיו תלתלים האמור למטה:
רסיס. ענין זלוף ונטיפה וכן לרוס את הסולת (יחזקאל מו יד):

פסוק ג
פשטתי. ענין הסרת המלבוש:
איככה. מלשון איך:

אטנפם. מלשון טינוף ולכלוך:

פסוק ד

שלח. ענין הושטה:

החור. הנקב:

המו. מלשון המייה והוא ענין צער והכמרת רחמים וכן ועל כן המו מעי לו (ירמיה לא יט):

עליו. בעבורו:

פסוק ה

עובר. ענין התפשטות:

כפות המנעול. הכלי שסוגרין בו הדלת קרוי מנעול כמו מנעוליו ובריחו (נחמיה ג) וכפות הם ידות המנעול הנתחבים במקום העשוי להם לסגור הדלת, והוא מלשון כף היד:

פסוק ו

חמק. ענין סבוב כמו עד מתי תתחמקין (ירמיה לא כא):

פסוק ז

פצעוני. היא מכה המוציאה דם וכן פצע תחת פצע (שמות כא כה). נשאו. לקחו. וכן ובתים ונשאו (מיכה ב ב):

רדידי. הוא שם תכשיט מה מרודד ודק וכן והצניפות והרדידים (ישעיה ג כג):

פסוק י

צח. ענין בהירות הלובן כמו צחו מחלב (איכה ד ז):

דגול. מלשון דגל והוא הנס שנושאים לפני כל מחנה ומחנה וכן איש על דגלו (במדבר ב ב):

מרבבה. רבוא הוא עשרת אלפים:

פסוק יא

כתם פז. זהב טוב ויקר כמו בכתם אופז (דניאל י ה):

קווצותיו. הוא שער הראש התלוי למטה:

תלתלים. מלשון תל וגובה:

כעורב. שם מין עוף:

פסוק יב

אפיקי מים. מקומות שהמים שוטפים ונגרים בחוזק וכן כאפיקים בנגב (תהלים קכו ד):

פסוק יג
לחיו. הוא המקום מתחת לעין:
כערוגת. הוא תלם המחרישה כמו מערוגות מטעה (יחזקאל יז ז):
מגדלות. גידולי מרקחים. כן יקראו הסממנים המעורבים השמורים לזמן מרובה. וכן רוקח מרקחת (שמות ל כה):
שושנים. שם עשב המריח:
עובר. רוצה לומר מתפשט:

פסוק יד
גלילי. אופני המרכבה כמו על גלילי כסף (אסתר א ו):
בתרשיש. שם אבן יקר:
מעיו. על הבטן יאמר שבו המעים:
עשת. ענין בהירות וזכות וכן ברזל עשות (יחזקאל חז יט):
שן. היא שן הפיל:
מעולפת. ענין עטוף וכסוי כמו ותתעלף (בראשית לח יד):

פסוק טו
שוקיו. הוא פרק מפרקי הרגל:
שש. אבן שיש:
מיוסדים. מלשון יסוד:
אדני. הוא הדבר שהעמוד תקוע בו וכן אדני כסף (שמות כו יט):
פז. הוא המובחר שבזהבים:

פסוק טז
חכו. הוא מה שממעל הלשון והוא מכלי הדבור:
ממתקים. מלשון מתוק:

פרק ו

פסוק א
אנה. להיכן כמו אנה אלך מרוחך (תהלים קלט ז):

פסוק ב
לרעות. מלשון מרעה:

פסוק ד
כתרצה. שם עיר מלוכה למלכי ישראל:
נאוה. נאה ויפה:
איומה. מלשון אימה ופחד:
כנדגלות. מלשון דגל ורוצה לומר מחנות בעלי דגל:

פסוק ה
הסבי. מלשון סבוב והחזרה:
הרהיבוני. ענין התחזקות כמו תרהיבני בנפשי עוז (תהלים קלח ג):
שגלשו. ענין מריטת השער:

פסוק ו
מתאימות. מלשון תאומים:
ושכולה. רוצה לומר חסרון ופגם ואמר בלשון השאלה:

פסוק ז
כפלח. ענין בקוע כמו כפלח תחתית (איוב מא טז):
רקתך. הוא גובה הפנים שאצל העין מזה ומזה וכן ותתקע את היתד ברקתו (שופטים ד יא):
מבעד. מבפנים:
לצמתך. היא המסוה המכסה את הפנים וכן גלי צמתך (ישעיה מז ב):

פסוק ח
ועלמות. נערות וכן עלמות אהבוך (לעיל א א):

פסוק ט
ברה. מלשון ברור ונקי:
ויאשרוה. ענין הלול ושבח כמו אשרי האיש (תהלים א א):

פסוק י
הנשקפה. ענין ראיה והבטה כמו בעד החלון נשקפה (שופטים ה כח):
שחר. כוכב השחר:
איומה. מלשון אימה ופחד:
כנדגלות. מלשון דגל של מחנות עם:

פסוק יא
באבי הנחל. בצמחי הנחל כמו עודנו באבו (איוב ח יב):

הפרחה. מלשון פרח:
הנצו. הוא חנטת הפרי כשהפרח נופל כמו ויוצא פרח ויצץ ציץ (במדבר יז כג):

פסוק יב
שמתני. מלשון שימה ועשיה:
עמי. היו"ד יתירה כמו שוכני סנה (דברים לג טז) ורבים כמוהו:
נדיב. ענין שררה כי דרך השר לנדב ולתת מתן:

פרק ז

פסוק א
השולמית. מלשון שלם:
ונחזה. ענין ראיה והבטה:
כמחולת. ענין רקוד של שמחה כמו לחול במחולות (שופטים כא כא):
המחנים. מלשון מחנה:

פסוק ב
פעמיך. כן יקראו הרגלים וכן פעמי דלים (ישעיה כו ו):
בנעלים. מלשון מנעול:
חמוקי. ענין סבוב והיקף כמו חמק עבר (לעיל ה ו):
ירכיך. מלשון ירך והוא מפרקי הרגל:
חלאים. ענין תכשיט כמו וחלי כתם (משלי כה יב):
אמן. כן יקרא המופלג במלאכה:

פסוק ג
שרך. הוא הטבור כמו ואונו בשרירי בטנו (איוב מ טז):
אגן. מזרק וכן וישם באגנות (שמות כד ו):
הסהר. תרגום של ירח הוא סיהרא:
המזג. ענייננו יין המעורב במים, וזה הלשון ידוע בדברי רז"ל:
ערמת. אגודת שבלים וכן סלוה כמו ערמים (ירמיהו נ:כ"ו):
סוגה. מלשון סייג וגדר ובמשנה מסורת סייג לתורה (אבות פ"א פ"ג):

פסוק ד
עפרים. כן יקראו ילדי הצבי והאיל:

פסוק ה

השן. שן הפיל:

ברכות. מקום בנוי באבנים ובסיד ושם מתכנסים המים וכן בתעלת הברכה (מ"ב יח יז):

אפך. חוטמך צופה. ענין הבטה וראיה:

פסוק ו

ודלת. כן יקרא דבר הנתלה בדבר ויורד למטה ובדברי רז"ל הדלה עליה את הגפן (סוכה יא.), וכן ורעו דליותיו (ירמיה יא טז):

כארגמן. מין צבע אדומה:

אסור. ענין קשירה:

ברהטים. הבנינים שעל העליות מחדר לחדר וכן רהיטנו ברותים (לעיל א יז):

פסוק ז

מה יפית. מלת מה הוכחה על הפלגת הענין וכן מה רב טובך (תהלים לא כ):

נעמת. ענין אהבה כמו אף נעים (לעיל א טז):

פסוק ח

קומתך. מלשון קומה וגבהות:

דמתה. מלשון דמיון והשוואה:

לאשכלות. כן יקרא הענף והגרגרים תלוים בו וכן אשכול הכופר (לעיל א יד):

פסוק ט

בסנסניו. ענין סעיף וענף ואין לו דומה:

נא. עתה:

פסוק י

וחכך. הוא מה שממעל הלשון והוא מכלי הדבור:

לדודי. כמו לדודים ונפלה המ"ם כמו על דברי חוזי (דה"ב לג יט) ומשפטו חוזים ורבים כמוהו:

למישרים. מלשון ישר:

דובב. ענין שיחה ודברו כמו ודיבת עם (יחזקאל לו ג):

ישנים. מלשון שינה:

פסוק יא

תשוקתו. ענין תאוה וחשק כמו ואליך תשוקתו (בראשית ד ז):

פסוק יב
לכה. הוא ענין זרוז:
נלינה. מלשון לינה:
בכפרים. כן יקראו המקומות הקטנות כמו בערים ובכפרים (דה"א כז):

פסוק יג
נשכימה. מלשון השכמה:
הסמדר. הם הענבים הדקים הניכרים אחר שנפלה הפרח וזהו פתח הסמדר:
הנצו. הוא חנטת הפרי:
דודי. ענין אהבה וחבה:

פסוק יד
הדודאים. שם עשב כדמות אדם זכר ונקבה וכן וימצא דודאים בשדה (בראשית ל יד):
מגדים. כן יקראו פירות משובחים וכן פרי מגדים (לעיל ד יג):
ישנים. ענין זקנה:
צפנתי. ענין הטמנה והסתרה כמו יצפנו דעת (משלי י יד):

פרק ח

פסוק א
שדי אמי. דדי אמי:
בחוץ. בשוק:
אשקך. מלשון נשיקה:
יבזו. מלשון בזיון:

פסוק ב
אנהגך. מלשון הנהגה והליכה:
אשקך. ענין שתיה:
הרקח. ענין תערובות בשמים כמו רוקח מרקחת (שמות ל כה):
מעסיס. ענין סחיטה ורוצה לומר המיץ היוצא על ידי סחיטה וכן וכעסיס דמם ישכרון (ישעיה מט כו):

פסוק ג
תחבקני. ענין סבוב הזרוע בגוף:

פסוק ד
תעירו, **תעוררו**. מלשון התעוררות, וכפל המלה לחזוק הענין:

פסוק ה
מתרפקת. ענין התחברות ודבוק ואין לו דמיון במקרא והוא מלשון ערבי:
על דודה. עם דודה וכן ויבאו האנשים על הנשים (שמות לה כב):
עוררתיך. מלשון התעוררות:
חבלתך. כן יקראו מכאוב הלידה כמו שנאמר חבלים יאחזוך כמו אשת לידה (ירמיה יג כא):

פסוק ו
כחותם. הוא הטבעת העשוי לחותם בו כתבים וכן חותמך ופתילך (בראשית לח יח):
עזה. חזקה:
כשאול. הוא בור הקבר:
קנאה. ענינו צער מה בראות דבר מה בזולת והוא לא יוכל להשיגו כמו ותקנא רחל באחותה (שם ל א):
רשפיה. ענין גחלת הבוערת וכן ומקניהם לרשפים (תהלים עח מח):
שלהבת יה. שלהבת הוא ענין להב כמו תיבש שלהבת (איוב טו לא), ורוצה לומר להבת אש גדולה כי כן דרך המקרא כשרוצה להגדיל דבר מה סומכו למלת השם. וכן ארץ מאפליה (ירמיה ב לא) ורבים כמוהו:

פסוק ז
לכבות. מלשון כבוי:
ישטפוה. ענין גריפה על ידי חוזק הרדיפה וכן תשטף ספיחיה (איוב יד יט):
הון. ענין עושר וכן הון יקר (משלי א יג):
בוז יבוזו. מלשון בזיון:

פסוק ח
בה. רוצה לומר בענינה:

פסוק ט
נבנה. מלשון בנין:
עליה. בעבורה:
טירת. היכל וארמון וכן תהי טירתם נשמה (תהלים סט כו):
נצור. מלשון מצור ומבצר:

לוח. נסר כמו את כל לחותים (יחזקאל כז ה):

פסוק י

כמגדלות. מלשון מגדל:

כמוצאת. מלשון מציאה:

פסוק יא

בבעל. במישור וכן בעל גד (יהושע יא יז):

המון. ענין עם רב:

פסוק יב

לנוטרים. ענין שמירה כמו נוטרה את הכרמים (לעיל א ו):

פסוק יג

היושבת. בה"א הקריאה כמו הדור אתם ראו (ירמיה ב לא):

מקשיבים. ענין שמיעה והאזנה:

פסוק יד

ברח. ענין מהירות ההליכה:

ודמה. מלשון דמיון:

לעופר. כן יקרא ילד האיל: